

El Perú i l'Equador lluit

La diplomàcia i la força s'alternen en el conflicte fronterer entre el Perú i l'Equador mentre els dos governs exploten els sentiments xovinistes ben arrelats entre els dos pobles. "L'Equador no vol perdre els seus drets", va cridar a Quito el president equatorià, Sixto Durán-Ballén, davant milers de persones que no volen sentir ni parlar de pactes amb "l'enemic de sempre", el Perú.

El president peruà, Alberto Fujimori, rehabilitat internacional, va visitar les seves tropes desplegades a la selva amaçònica fregant-se les mans de satisfacció. I ho feia perquè tenia motius per a estar content: aquesta crisi, que ningú no sap com ha començat, li garanteix la victòria en les eleccions presidencials del proper mes d'abril.

Dues setmanes després de l'inici dels combats, les emissores peruanes asseguren que les seves unitats han recuperat les últimes bases de la serralada del Còndor, en una inhòspita regió que diuen que és rica en petroli i or. Els dos exèrcits, ben armats, s'han enfrontat cos a cos per uns pams de terra i, el que és més important, per humiliar el contrari. "Els peruans són uns gossos", va comentar un

Més enllà del conflicte fronterer -originat fa més de cinquanta anys- que hores d'ara enfronta els exèrcits peruà i equatorià en plena selva amaçònica, la guerra afavoreix la reelecció del president Alberto Fujimori.

adolescent equatorià, orgullós del seu fusell, a dos passos de les posicions enemigues. "Els equatorians, ja se sap", va declarar, amb menyspreu, una noia a Tumbes, una ciutat enganxada a l'Equador, en la costa atlàntica.

En conflicte no ha sorprès els qui segueixen la política sud-americana, farcida de diferències territorials i recels entre els diferents països. Les posicions són tan distants en aquesta crisi que el secretari general de l'Organització d'Estats Americans (OEA), el colombià César Gaviria, se'n va tornar a Washington de buit després d'anar a Quito i Lima en un cap de setmana frenètic. Per aquest bocí de terra de ningú ja es van barallar el Perú i l'Equador els anys 1981 i 1991, i llavors, com ara, van deixar desenes de morts, de morts inútils.

Durán-Ballén va intentar una ofensiva diplomàtica desesperada. Després de visitar Brasília, Santiago i Buenos Aires, va tornar a Quito amb la promesa de brasilers, xilens i argentins que s'intentaria renegociar el protocol de Rio de Janeiro, signat el 29 de gener de 1942. Aquest tractat, del qual són garants Brasil, Xile, Argentina i els Estats Units, delimita les fronteres entre Perú i Equador després de la guerra de 1941. Els peruans, que

EPA

Soldats peruans fan uns exercicis militars prop de la frontera amb l'Equador. Els dos exèrcits, ben armats, s'han enfrontat cos a cos per uns pams de terra i, el que és més important, per humiliar el contrari.

en per un bocí de selva

van apallissar els equatorians, van aconseguir àmplies concessions territorials al Protocol de Rio, acceptades a contrapèl per l'Equador.

Però la qüestió amazònica no ha estat superada. Els llibres de text equatorians encara situen la frontera en els límits d'abans de la guerra de 1941, recordant que el gran Equador va ser mutilat pel veí peruà. El president Velasco Ibarra va anar més enllà l'any 1961, quan va denunciar el tractat per injust, sense aconseguir ni tan sols que els peruans s'immutesin, tan segurs estaven de la seva superioritat militar.

Susana Higuchi anima la campanya electoral. El conflicte amb l'Equador ha influït en la campanya per les eleccions presidencials del Perú, que havia començat amb polèmica. Fins i tot l'ex-secretari general de les Nacions Unides, Javier Pérez de Cuéllar, sempre tan prudent en les seves declaracions sobre política internacional, ha hagut de demostrar la seva "peruanitat" rebutjant les ambicions dels equatorians.

El moviment de tropes, ben patent a les poblacions de la frontera (Tumbes, Talara, Piura i Chiclayo), i les notícies que arriben del front han fet oblidar, potser temporalment, les reclamacions de Susana Higuchi, la combativa ex-esposa del president Fujimori, que encara no ha renunciat a presentar-se a les eleccions.

La decisió del Jurat Nacional d'Eleccions (JNE) de rebutjar la candidatura de Higuchi va ser rebuda amb indignació pels seguidors de la primera dama dissident i ha amenaçat de perpetuar la picabaralla de la parella. La crisi matrimonial, esbombada el passat agost amb acusacions recíproques, va culminar el 12 de setembre, quan Higuchi va abandonar el palau presidencial.

"El Jurat Nacional d'Eleccions està al servei del Govern", va declarar Higuchi en saber que no havien estat acceptades la majoria de les firmes presentades per inscriure la formació Armonía Siglo 21. Segons la legislació peruana, els partits han de presentar 100.000 firmes vàlides per poder participar en les eleccions del pròxim abril. De les 133.927 firmes lliurades per Armonía, els membres del Jurat solament en van acceptar com a bones 11.851.

Les acusacions de Higuchi van ser desmentides immediatament per Rómulo Muñoz Arce, membre titular del Jurat. "No he estat elegit pel president Fujimori. Participo en un

El president del Perú, Alberto Fujimori, va visitar les seves tropes desplegadas a la selva amazònica fregant-se les mans de satisfacció. Aquesta crisi, que ningú no sap com ha començat, li garanteix la victòria en les eleccions presidencials del proper mes d'abril.

procés transparent i defenso l'autonomia administrativa, econòmica i electoral del JNE", va proclamar Muñoz.

No obstant això, Higuchi encara no ha llançat la tovallola. Continua acusant el seu marit de tolerar la corrupció i de manca de sensibilitat envers els exclosos del miracle peruà dels últims dos anys. "La meua proximitat al poder m'ha fet més sensible cap als pobres, els que moren al carrer", va declarar.

Les diferències entre la parella encara alimenten la premsa sensacionalista i han animat la campanya d'unes eleccions reduïdes a dos candidats amb possibilitats: el mateix Fujimori i Pérez de Cuéllar. Les enquestes deixen pocs dubtes de la popularitat de Fujimori, l'enginyer gris d'ascendència japonesa que va derrotar fa cinc anys l'escriptor i apòstol del liberalisme més radical, Mario Vargas Llosa.

El 69% dels peruans enquestats abans de la crisi amb l'Equador aproven la gestió de Fujimori, mentre que el 61% dels habitants de Lima estan satisfets amb la política econòmica del Govern. El 46% està disposat a votar-lo el proper mes d'abril. Unes dades aclaparadores que confirmen l'estranya lluna de mel entre els peruans i un estadista autoritari -va suspendre el Congrés fa mes de dos anys i ha fet aprovar una constitució a la seva mesura- que ha aplicat amb rigidesa el model econòmic neoliberal.

La popularitat s'explica per l'èxit en la lluita contra Sendero Luminoso i la inflació, les dues plagues que havien paralytat el país des

dels anys 1986 i 1987. "Sendero està estratègicament derrotat, i la tendència és la seva desaparició", va reconèixer el sociòleg Enrique Obando, un dels millors especialistes en aquesta formació maoista. La detenció d'Abimael Guzmán, conegut com "President Gonzalo" pels seus seguidors, el 12 de setembre de 1992, ha estat determinant en l'anihilació del moviment senderista. Les estadístiques indiquen que els atemptats s'han reduït en el 50% els dos últims anys, i el nombre de víctimes en el 70%.

Els militants de Sendero estan desmoralitzats per l'ofensiva de la policia i l'exèrcit i desconcertats per l'empresonament dels seus dirigents. Les quatre cartes de Guzmán a Fujimori, difoses per la premsa, ens mostren un home humiliat, desesperat, que dona una imatge més aviat ridícula de qui volia ser la quarta espasa del marxisme i es comparava a Lenin, Stalin i Mao. En la primera carta, de l'octubre de 1993, Guzmán demanava conversar amb Fujimori per arribar a un acord de pau. En la segona, d'uns dies després, anava més lluny: hi elogiava el seu botxí, el president. En la tercera, les lloances a Fujimori s'acompanyaven de la firma de destacats dirigents senderistes empresonats, entre ells Osman Morote i Elena Iparraguirre. En la quarta, el camarada Gonzalo justificava ideològicament la rendició.

La majoria dels atacs que encara es produeixen són obra dels senderistes que rebutgen les consignes d'Abimael Guzmán i obeeixen Oscar Ramírez Durand, conegut per "Feliciano". Els supervivents, assetjats pels serveis de seguretat i sovint delatats pels mateixos senderistes penedit, s'han refugiat a la selva andina i amazònica, on es troben més segurs.

En aquesta guerra, però, hi ha hagut massa víctimes. A les més de 20.000 persones mortes en enfrontaments des que Sendero va començar a disparar fa 14 anys s'han d'afegir els 2.000 desapareguts i els centenars d'empresonats per error o venjança. La premsa, sobretot la que no està sotmesa a Fujimori, revela cada dia nous casos de persones que han estat detingudes i jutjades pels tribunals sense rostre sense les mínimes garanties judicials. Un dels casos és el del periodista Jesús Alfonso Castiglione, condemnat l'agost de 1994 a 20 anys de presó amb el testimoni d'un senderista penedit. El jutge va inculpar Castiglione d'haver deixat una vivenda a un escamot de Sendero a la ciutat de Huaraz. De res va servir que el periodista hagués estat amenaçat de mort pels senderistes per haver-se presentat a unes eleccions municipals ni que en el judici les persones que es van refugiar a la casa de Castiglione afirmessin que havien enganyat la persona que la vigilava

L'activitat guerrillera ha disminuït molt durant el govern de Fujimori: els atemptats s'han reduït en el 50% els dos últims anys, i el nombre de víctimes en el 70%. Aquest fet i l'espectacular recuperació econòmica del Perú, amb un creixement que supera el 10% durant el 1994, explica la popularitat de l'actual president i deixa ben poques possibilitats electorals als altres candidats, entre ells l'ex-secretari de les Nacions Unides Javier Pérez de Cuéllar.

amb la gestió d'Alberto Fujimori.

L'altre candidat, Pérez de Cuéllar, intenta captar el vot de la classe mitjana perquè la seva imatge aristocràtica i distant no diu res a la classe baixa. "He trobat vastes zones de pobresa, però també he trobat un país realista que demana treball i no almoines", va declarar l'ex-secretari de les Nacions Unides. Pérez de Cuéllar, intel·ligentment, s'ha distanciat dels partits polítics tradicionals, molt desprestigiats. Per aquest motiu ha rebutjat les invitacions d'algunes formacions de la dreta i ha creat la Unió del Perú, un moviment d'ideologia ambigua que es declara independent.

"I què els queda als altres?", es pregunta el columnista Patricio Ricketts al diari conservador *Expreso*. Els altres candidats, que s'han de repartir el 10% que no pensa votar ni Fujimori ni Pérez de Cuéllar, són el populista Ricardo Belmont, alcalde de Lima, i els representants del partits que havien governat Perú fins que un desconegut peruà d'ascendència japonesa va apallissar Vargas Llosa ara fa cinc anys.

Antoni Castel